

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 april 1912 kl. 1 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i fråga om en af herr Lindhagen inom Andra kammaren väckt motion, nr 222, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till tryggande af den gemensamma skandinaviska lagstiftningen m. m.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 222, som hänvisats till dess femte tillfälliga utskott, har herr *Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att åtgärder, som kunna finnas lämpliga, måtte vidtagas i syfte att såvidt möjligt betrygga den redan åstadkomna gemensamma skandinaviska lagstiftningen, samt vidare tillse, att ett dylikt gemensamt lagstiftningsarbete kommer till stånd på de områden, där en sådan gemensamhet finnes ändamålsenlig, och att för ändamålet i uppkommande lagstiftningsfrågor i allmänhet ett öfvervägande äger rum, huruvida de lämpligen böra blifva föremål för gemensam lagstiftning.

Beträffande motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen. Denna tillstyrktes af Andra kammarens ofvan nämnda utskott och bifölls af kammaren, hvarefter densamma öfverlämnades till Första kammaren och hänsköts till förberedande behandling af dess första tillfälliga utskott.

Andra kammarens utskott yttrar angående motionen följande: *Andra kam-*

»Som motionären omnämnt, väcktes vid förra årets riksdag inom Andra kammaren en liknande motion, hvilken i enlighet med lagutskottets hemställan blef afslagen af Första kammaren men af Andra kammaren utan votering bifallen i så måtto, att kammaren

*marens
utskotts
yttrande.*

biföll en vid detta utlåtande fogad af herr Widén m. fl. afgifven reservation innehållande hufvudsakligen samma yrkande som det i förevarande motion.

Utskottet erinrar om, att samarbete på lagstiftningens område mellan de tre skandinaviska länderna med längre eller kortare afbrott ägt rum, alltsedan svenska Riksdagen år 1876 i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhöll om åtgärder för utarbetande af en fullständig handelslag med iakttagande af, att öfverensstämmelse med motsvarande dansk och norsk lagstiftning därvid borde såvidt möjligt åstadkommas. Icke obetydliga resultat hafva ur detta samarbete framgått. Sålunda antogos och utfärdades 1880 lika lydande växelagar för Sverige, Danmark och Norge, och under 1880- och 90-talen öfverensstämmande lagar om skydd för varumärken samt angående handelsregister, firma och prokura äfvensom sjölagar. Samarbete förekom vidare under 1890-talet i fråga om lagstiftning rörande förvärfvande och förlust af medborgarrätt; hvarjämte år 1900 delegerade för alla tre länderna efter uppdrag afgåfvo öfverensstämmande förslag till lagar om försäkringsrörelse. Vidare ha i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af kommittéer från de tre länderna utarbetade förslag utfärdats lagar om rättsförhållandet mellan säljare och köpare för Sverige 1905 (lagen om köp och byte af lös egendom), för Danmark 1906 och för Norge 1907. Redan tidigare hade de tre ländernas regeringar godkänt ett program för samarbetet, enligt hvilket öfverensstämmelse mellan de nordiska ländernas obligationsrätt borde i främsta rummet eftersträfvast beträffande sådana partier, som hafva afseende på den ekonomiska samfärdseln och varuomsättningen. Detta program blef äfven senare upptaget till behandling år 1909 på en konferens i Stockholm mellan delegerade för de tre länderna, hvarvid uppgjordes en plan för det fortsatta samarbetet inom obligationsrättens område och preciserades de delar af obligationsrätten samt äfven af familjerätten, som ansågos lämpa sig för gemensam bearbetning. På grundvalen af dessa delegerades utlåtanden har detta samarbete redan påbörjats af särskilda för de tre nordiska länderna utsedda kommitterade för hvardera af berörda båda lagstiftningsområden.

Det bör märkas, att detta samarbete till största delen tillkommit på grund af initiativ från svensk sida, hvilket i sin tur ursprungligen kommit från svenska Riksdagen. Det var sålunda riksdagskrifvelsen af år 1876, som förde med sig här ofvan omnämnda

gemensamma lagstiftning på handelsrättens område. Vidare var det en riksdagsskrivelse af år 1900, som gaf anledning till de förhandlingar mellan kommittéer från de tre länderna, hvilka medförde öfverensstämmande lagstiftning rörande rättsförhållandet mellan köpare och säljare, och slutligen har det samarbete, som nu pågår inom vissa områden af obligationsrätten och familjerätten, hvad den senare beträffar, först påyrkats i en vid 1909 års riksdag väckt motion, hvilken dock endast vann Andra kammarens bifall. Dessutom må nämnas, att den svenska Riksdagen äfven vid ett annat tillfälle (1903 angående aktiebolagslagen) uttalat önskvärheten af samarbete mellan de skandinaviska länderna, hvilket dock ej ledde till åsyftadt resultat.

Att ett samarbete mellan de närbesläktade nordiska folken inom åtskilliga delar af lagstiftningen ur många synpunkter är synnerligen önskvärdt, torde af alla erkännas. Fördelarna af ett sådant samarbete hafva vid många föregående tillfällen från olika håll så klart och uttömmande framhållits, att utskottet ej behöfver uppehålla sig vid den sidan af saken. Å andra sidan torde det af alla lika klart inses, att om den likformighet inom skandinavisk lagstiftning, som med detta samarbete åsyftas, skall bli till verkligt och bestående värde, så måste den bero af likartade förutsättningar hos de särskilda folken, och att sålunda något samarbete ej bör äga rum inom de delar af rätten, som till sitt innehåll väsentligen måste bestämmas af särskilda inom hvarje land rådande förhållanden. Och äfven beträffande de delar af rätten, som reglera förhållanden, där olikheterna mellan folken ej äro af så djupgående natur, och där sålunda likformighet i lagstiftningen är önskvärd, kunna omständigheter af annan art föreligga, som göra, att ett samarbete ej kan med utsikt till framgång ifrågasättas, t. ex. om i ett af länderna skall börjas ett lagstiftningsarbete på ett område, hvarå för något af de andra ländernas vidkommande arbetet just på ett för detsamma lämpligt sätt fullbordats.

Utskottet förutsätter således, att försiktighet bör iakttagas vid afgörandet af, huruvida en lagstiftning bör beredas gemensamt för de skandinaviska länderna. Faran för missgrepp i detta afseende torde dock vara ringa, i betraktande af att man här rör sig på ett område, inom hvilket nationernas själfkänsla är synnerligen starkt

utpräglad, och det ju dessutom aldrig gärna kan bli fråga om något bindande aftal mellan länderna, som obehörigen inkräktar på den handlingsfrihet, som hvarje land alltid måste förbehålla sig.

Men å andra sidan synes det utskottet, att allt bör göras, för att icke något tillfälle till behörigt samarbete går förloradt. Det måste visserligen erkännas, att samarbetet mellan de nordiska länderna på lagstiftningens område hittills varit rätt omfattande och äfven ledt till goda resultat, men det kan icke heller förnekas, att åtskilligt härvidlag försumrats. Så t. ex. ha såväl i Danmark som Norge utförts omfattande förberedande arbeten i icke obetydliga delar af lagstiftningen rörande sjöfarten, utan att Sverige gifvits anledning att däri deltaga, hvilka arbeten ledt till en mycket betydelsefull lagstiftning. I detta afseende erinrade vid fjolårets debatt i Första kammaren i detta ämne en talare med erfarenhet på detta område, att i Norge tillkommit en hel del bestämmelser, som blifvit nödvändiga med hänsyn till de främmande ländernas lagstiftning på sjöfartens område, särskildt Englands, t. ex. bestämmelser om lastlinje och vidare föreskrifter om villkoren för träskeppningen. I Norge och Danmark hade ock kommit till stånd ganska ingående bestämmelser om förande af farliga laster.

Med hänsyn till betydelsen af, att likformigheten inom de skandinaviska ländernas lagstiftning vidare utvecklas, och att icke genom partiell lagstiftning inom vissa delar af den gemensamhet redan underkastade lagstiftningen denna gemensamhet må förryckas, synas fastare former böra beredas, för att en likformig lagstiftning kommer till stånd på alla de områden, där sådan är ändamålsenlig, och särskildt att ett öfvervägande verkligen äger rum vid uppkommande lagstiftningsfrågor, huruvida de lämpligen böra blifva föremål för gemensam lagstiftning. Huru sådana former, hvilka icke torde behöfva förutsätta inrättande af några nya organ för ändamålet, skola praktiskt anordnas, lär ankomma på regeringen att efter samråd med de andra ländernas regeringar utfinna. Sakens vikt synes emellertid kräfva, att det kommer till ett effektivt öfvervägande.

På grund häraf får utskottet hemställa, att Andra kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande af åtgärder, som Kungl. Maj:t kan finna lämpliga, i syfte att såvidt möjligt betrygga den redan åstadkomna gemensamma skandinaviska lagstiftningen, samt att ett

gemensamt lagstiftningsarbete kommer till stånd på de områden, där en sådan gemensamhet finnes ändamålsenlig, och att för ändamålet i uppkommande lagstiftningsfrågor i allmänhet ett öfvervägande äger rum, huruvida de lämpligen böra blifva föremål för gemensam lagstiftning.»

Emot utskottets sålunda fattade beslut anfördes reservation af herr Edv. Andersson m. fl., som ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

»Då Kungl. Maj:t i sådana frågor, som lämpa sig för gemensam lagstiftning mellan de skandinaviska länderna, hittills enligt vår åsikt icke underlåtit att genom sina organ samarbeta med grannländerna, torde en framställning om vidtagande af åtgärder i det syfte, motionären påpekar, vara obehöflig, och hemställes alltså, att herr Lindhagens motion nr 222 icke må till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.»

Utskottet delar såväl motionärens som Andra kammarens genom dess utskott och sedermera fattade beslut ådagalagda mening om den stora betydelsen af att de skandinaviska ländernas rättsliga förhållanden i den mån så befinnes möjligt bringas till likformighet. Att närmare motivera denna ståndpunkt synes utskottet obehöfligt; de nordiska folkens nära frändskap, de många öfverensstämmelserna i deras allmänt samhälleliga och kulturella förhållanden samt de lifliga inbördes förbindelserna tala tillräckligt kraftigt för ett samarbete äfven på det rättsliga området.

Af Andra kammarens utskotts utlåtande såväl som af lagutskottets vid 1911 års riksdag afgifna yttrande, hvars hufvudsakliga innehåll återgifvits af andrakammarutskottet, framgår, att betydelsen af nyss berörda samarbete inom lagstiftningen sedan länge stått klar för statsmyndigheterna synnerligast i vårt land. Berörda uttalanden gifva ock vid handen, hvad utskottet redan förut haft sig bekant, att det samarbete, som härutinnan under de gångna åren ägt rum mellan de skandinaviska länderna, varit lifligt och burit god frukt. Utskottet vill ock, i likhet med Andra kammarens utskott, erinra därom, att särskildt det för närvarande pågående lagstiftningsarbetet i de tre länderna på många punkter sker under liflig inbördes samverkan, som till och med tagit så fasta former, att i samtliga länder

Utskottet.

särskilda kommittéer tillsatts med uppgift att, delvis genom personligt sammanträffande, ordna och befordra samarbetet.

Då frågan således är föremål för så mycken uppmärksamhet och omvårdnad från respektive statsmaktens sida, synes det utskottet ej vara af behovet påkalladt, att från Riksdagen någon särskild hänvändelse härom göres till Kungl. Maj:t. Det lifliga intresse för detta spörsmål, som så länge visats i de tre länderna, synes utskottet jämväl vara en borgen för, att vederbörande myndigheter äfven för framtiden komma att, i den mån så anses behöfligt och nyttigt, upprätthålla de nu bestående förbindelserna i förevarande afseende samt taga ytterligare initiativ därutinnan. Några särskilda åtgärder till tryggande af den gemensamma skandinaviska lagstiftningen äro därför, enligt utskottets mening, ej af nöden.

På grund af hvad nu anförts får utskottet, med afstyrkande af bifall till ifrågavarande motion, hemställa,

att Första kammaren ej måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 29 april 1912.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.